Philadelphiai Külpolitikai Kutató Intézet / Foreign Policy Research Institute (FPRI)

Az Amerikai Egyesült Államokban az agytrösztök jelentős hányada az 1950-es évek elején kezdte meg működését. A philadelphiai Foreign Policy Research Institute (FPRI) is ebben a korszakakban keletkezett. Az önmagát független non-profit szervezetként definiáló FPRI tudományos munkásságával az amerikai nemzeti érdekeket kívánta szolgálni, nem tagadva konzervatív beállítottságát.

A kezdeményező alapító Robert Strausz-Hupé 1923-ban érkezett Bécsből az Egyesült Államokba, ahol külföldi beruházásokkal foglalkozó tanácsadóként kezdte pályafutását. A második világháború felé menetelő Európában zajló események, a náci Németország ambíció nem hagyták nyugodni Hupét. Egykori osztrák állampolgárként mélységesen megrendítette az Anschluss végrehajtása, 1938-as évtől kezdve jelentek meg mind gyakrabban írásai az „eljövendő háborúval" kapcsolatban. A világégésről tartott szemináriumai nyomán 1940-ben hívták meg először a Pennsylvaniai Egyetemre vendégelőadóként, ahol a később 15 éven keresztül a politikatudomány professzora lett.

A második világháború után, amikor kialakult a hidegháború és Amerika a kommunizmus feltartóztatására vett irányt, majd 1950-ben, amikor a politikai, gazdasági és kulturális feltartóztatás helyébe a katonai feltartóztatás elve lépett az FPRI is beállt a harcos antikommunizmus támogatói és hirdetői közé. Az alapító és intézete elégedetlen volt még a Dulles-féle containment koncepcióval és általában véve az Eisenhower-kormányzat külpolitikájával is. Az amerikai vezetés alatt egyesülő Nyugat harcát hírdette a szovjet tábor és a terjedő kommunizmus ellen. Tevékenységét számos kritika érte, s az 1960-as években egyre inkább marginalzálódni látszott akadémiai berkekben. 1970-ben függetlenedett a Pennsylvaniai Egyetemtől is. Ebben az évben az intézetalapító igazgató nagyköveti megbízást kapott Ceylon (Srí Lanka) szigetére, az ezt követő 17 évben Belgium, Svédország majd a NATO amerikai nagyköveti címét viselte, 1981 és 1989 között pedig a törökországi nagyköveti pozíciót töltötte be.

A Reagen-kormányzat alatt emelkedett föl ismét az FPRI napja, ekkortól gyakorolta a legnagyobb hatást a külpolitikai döntéshozatalra. Ezekben az években már Daniel Pipes vezette intézet, amely újra gondolta tevékenységét, újabb fókuszpontokat keresett kutatásai számára.

Az új évezred elejétől az egyik legnagyobb külpolitikai kihívást a terrorizmus jelentette az Egyesült Államok számára, így a szóban forgó think tank munkásságában is előkelő helyet foglal el a kérdéskör. Az akkor idnult és ma is futó *Center on Terrorism, Counter-Terrorism, and Homeland Security* elnevezésű program célja a terrorizmus okainak feltárása és a lehetséges reakciók, válaszlépések elméleti kidolgozása. A szintén biztonságpolitikai kérdésekkel foglalkozó *Program On National Security* rámutat arra, hogy bár az Egyesült

Államok rendelkezik a világ egyik legjobban felszerelt, professzionális, magas szinten képzett hadseregével, mégsem tudta kivédeni a 2001. szeptember 11-én bekövetkezett támadásokat. Az intézet kutatói szerint az Egyesült Államoknak szembe kell néznie új ellenségével, s választ kell találnia arra a kérdésre, hogy hogyan, milyen mértékben és milyen irányban kellene átalakítania, megreformálnia védelmi politikáját annak érdekében, hogy eredményesen felvehesse a harcot a terrorizmussal szemben.

Az 1997-ben indított *Center for the Study of America and the West* projekt legfőbb célkitűzése, hogy az akadémiai diskurzus mellett magára az oktatásra, annak mind középiskolai, illetve felsőbb szintjeire is hatással legyen. Az agytröszt szárnyai alá tartozó Történeti Intézettel együttműködve az FPRI zászlajára tűzte az amerikai, illetve a nyugati értékek, morál és identitás erősítését, tudatosítását.

Az *Ázsia program* a térségben végbemenő folyamatokat, tendenciákat veszi górcső alá, hiszen Kína, India, avagy a „kis tigrisek" csoportja nem elsősorban ideológiailag vagy biztonságpolitikai szempontból, hanem gazdaságilag jelent kihívást az Egyesült Államok számára. A program fő tevékenységi köre a tudományos konferenciák szervezésén és a konkrét kutatásokon túl kiterjed az amerikai és ázsiai egyetemek közötti kapcsolatok erősítésére is.

„Kutasd, írd le, és akkor látni fogják" – szól a *Think Tanks and Civil Society Program* mottója. A szóban forgó projekt kutatásai fókuszában az agytrösztök szerepe áll, a különböző intézeteknek a civil lakosságra, s magára a politikára gyakorolt hatását kívánja vizsgálni. Hangsúlyozza, hogy a tudományos műhelyek fő feladata a politikai döntéshozók segítése, a megfelelő szakmai ismeretanyag biztosítása számukra olyan kiemelkedően fontos és kritikus területeken, mint a belső béke és biztonság, a globalizáció, a nemzetközi gazdaságtan, az információs társadalom, illetve a globális szegénység és egészségügyi problémák témakörében.

A 2005-ben indított demokratikus átmenettel foglalkozó programnak *(Project on Democratic Transition*) pedig az a célja, hogy tanulmányozza a posztszovjet államok helyzetét, valamint felmérje, hogy mennyire volt sikeres az egyes országokban a politikai és gazdasági átmenet. Az egyes országjelentések, amelyek különböző indexek alapján kategorizálják az egykoron szocialista táborba tartozó államokat (pl.: korrupció mértéke, civil társadalom, független média) arról tanúskodnak, hogy pl. Magyarországot az intézet konszolidált, demokratikus országként minősíti.



Az FPEI évente mintegy ötven alkalommal teszi közzé hivatalos jelentéseit, közleményeit, konferenciáinak, előadásainak anyagát. Legfontosabb periodikája az 1957-ben útjára indult, negyedévente megjelenő *Orbis* folyóirat, mely fórumot kínál mind a kutatók, mind a politikai döntéshozók, illetve a civil társadalom tagjai számára annak érdekében, hogy konstruktív vitát folytathassanak a globális világot érintő legfontosabb kérdéskörökben. Az intézet által kiadott könyvek pedig egyrészt történeti eseményeket feldolgozó kiadványok, másrészt főként a demokrácia kérdésével, Kína növekvő szerepével, a Közel-Kelet felől érkező biztonságpolitikai kihívással, a palesztin–izraeli konfliktussal, valamint a védelmi politika irányaival foglalkoznak.

Az intézet az oktatás területén is jelentős szerepet vállal a politikával, nemzetbiztonsági kérdésekkel kapcsolatos képzésben. Kiemelkedő jelentőségű a *Wachman Center* szerepe, amely középiskolai tanárok számára szervez előadásokat, szemináriumkat. Az FPRI igyekszik az alsóbb szintű oktatási intézmények tanulóit, illetve tagjait is bevonni képzési programjába, teszi ezt gimnáziumok részére készített különféle kiadványok publikálásával, különböző esszéíró versenyek szervezésével.

Az intézet jelenlegi elnöke Harvey Sicherman, aki 2007 óta tölti be ezt a posztot. Az intézet nagyjából 50 munkatársat foglalkoztat. Éves bevétele megközelítőleg 3.000.000 dollár. Fontos bevételforrást jelentenek az intézet javára felajánlott adományok. Kiadásaihoz 1985 és 2005 között összesen 4.854.432 dollárral járultak hozzá különböző alapítványok. Közűlük is kiemelkedik az Earhart Alapítvány, a Lynde és Harry Bradley Alapítvány és a John M. Olin Alapítvány, amelyek ez idő alatt külön-külön több mint egy millió dollárral segítették a kutatóintézetet.

Daniel Pipes-nek, az agytröszt korábbi elnökének a szavai szerint az FPRI mindig is az aktivista amerikai külpolitika híve volt, mindig is gyanakvó, kritikus szemmel vizsgálta a Szovjetuniót és a kommunista államokat, nem utolsó sorban pedig mindig elkötelezett híve volt a demokrácia terjedéséért/terjesztéséért vívott harcnak; az FPRI teoretikusai „nem féltek az erőpolitika mellett síkra szállni". Mindezek ellenére Pipes szerint az intézet nem nevezhető tisztán republikánus intézetnek, hiszen az FPRI mindenekelőtt tudományos műhely, s kutatói, munkatársai között mind demokrata, mind republikánus kötődésű személyeket találhatunk. Úgy gondolja, hogy az amerikai külpolitikáról szóló vitában nem a republikánus–demokrata vagy a konzervatív kontra liberális szemlélet a markáns törésvonal, hanem az aktív illetve az izolacionalizmust hírdető álláspont különbözősége a döntő.

Az intézet által publikált cikkek, tanulmányok, könyvek azonban kétségkívül arról árulkodnak, hogy az FPRI alapvetően neokonzervatív nézeteket valló think tank. A terrorizmus elleni harcról szóló publikációikban rendre olvashatunk a „jó és gonosz", a „civilizált kontra barbár világ" szembeállításról. Az intézet jelenlegi elnöke, a nyugat-európai, illetve a közel-keleti régió szakértője, Harvey Sicherman *The Road to War* című cikkében a preventív háború szükségességéről ír, arról, hogy a Szaddam Husszein vezette Irak és annak tömegpusztító fegyverei hatalmas fenyegetést jelentettek a békére és biztonságra. Kritizálja Franciaország „gyávaságát", valamint kemeli, hogy mivel az ENSZ képtelen volt rendezni a helyzetet, az Egyesült Államoknak kellett megelőzőcsapást mérnie az iraki diktátorra. A preventív háború, a gonosz tengelyének kategóriái, a demokráciaépítés szükségességének hangsúlyozása mellett a FPRI más konzervatív agytrösztökhöz (pl. Heritage Foundation) való kötődése arra enged következtetni, hogy alapvetően a neokonzervatív ideológia talaján állva vizsgálja az amerikai nemzeti érdekeket érintő külpolitikai kérdéseket.

(Csorba Eszter)

Források:

http://www.fpri.org
http://www.danielpipes.org/978/from-a-distance-influencing-foreign-policy-from-philadelphia
http://www.nationalreview.com/comment/comment-sicherman032303.asp
http://jesz.ajk.elte.hu/pokol21.html
http://www.mediatransparency.org/recipientgrants.php?recipientID=118